

TERVISEAMET

Koolide, koolieelsete lasteasutuste ning sotsiaalhoolekandeteenuste valdkonna 2013. aasta aruanne

Niina Sossulina

© Terviseameti peaspetsialist

Terviseamet osales 2013. a rahvusvahelises Maailma Terviseorganisatsiooni projektis: "*Surveys in schools*"(koolide keskkonna hindamine), mis oli oma olemuselt Euroopa koolide sisekeskkonna kvaliteedi uuring.

Uuringu eesmärk oli hinnata koolide keskkonna seisundit. Teadusuuringutega on tõestatud, et väliskeskkonnast (sh kooli ja lasteasutuse keskkonnast) pärinevate allergeenide mõju saab ennetada või vähendada. Allergia ja ülitundlikkus ilmneb indiviidi ja keskkonna vastastikusel toimel. Lapsed on selles osas tundlikumad kui täiskasvanud ning neil areneb allergia välja märksa kergemini.

Eestis osales projektis neli kooli: kaks Ida-Virumaalt ja kaks Lääne-Virumaalt, koolidest oli valitud osalema kolm klassiruumi.

Uuringu meetod: küsitlus 3. ja 4. klassides, sisekeskkonna kaardistamine koolides ja laboratoorsed uuringud klassides.

Koguti järgmised andmed:

- Ligipääs korrektselt toimivatele ja hooldatud sanitaarsüsteemidele
- Hügieenipraktikad laste seas
- Laste kooli liikumise osakaal erinevate transpordiliikidega
- Koolides ja koolialadel suitsetavate laste osakaal
- Hallituse ja niiskusega kokkupuude koolides
- Ebapiisava ventilatsiooniga kokkupuude klassiruumides
- Valitud siseõhu saasteainetega (formaldehüüd, NO₂, benseen ja seotud ühendid) kokkupuude klassiruumides

Kogutud andmed sisestati tabelitesse ja edastati Maailma Terviseorganisatsiooni projekti „koolide keskkonna hindamine“ projektimeeskonnale analüüsimiseks. Andmete analüüs viiakse läbi kooskõlas indikaatormeetoditega, et tagada tulemuste võrreldavus.

Uuringu eesmärgiks on kirjeldada kokkupuute tasemeid riigis. Uuringut on plaanis iga 5 aasta tagant korrata, et hinnata ajutisi kokkupuute trende ja uute poliitiliste meetmete efektiivsust.

Terviseameti tegevuse üheks eesmärgiks on vähendada võimalikke terviseriske järelevalve all olevates asutustes.

Terviseohutuse riskihindamine toimub enne asutuste ehitamist, kui Terviseamet annab ehitusprojektidele terviseohutuse hinnangu ja kontrollib vastavust tervisekaitsenõuetele. Nii hinnati ja kontrolliti 2013. a 95 projekti.

Järgmisel etapil toimub riskihindamine, enne ehitise käiku andmist. Kohalik omavalitsus väljastab ehitise kasutusloa pärast ehitise ülevaatust ja nõuetele vastavaks tunnistamist.

Kohalikud omavalitsused kaasavad ehitiste ülevaatuse tegemiseks tervisekaitse ametnikke, kes viivad läbi riskihindamise ning vastavalt sellele annavad hinnangu asutuse terviseohutusele. Nii anti 2013. a 112 terviseohutuse hinnangut. Enne teenuse (asenduskodu-, lapsehoiu- ja erihoolekandeteenus) osutajale tegevusloa andmist või vastavalt taotlusele kontrollib Terviseamet taotleja avalduse alusel tegevuskoha vastavust kehtestatud tervisekaitsenõuetele. 2013. a väljastati 111 terviseohutuse hinnangut.

2013. aastal väljastati 197 terviseohutuse hinnangud.

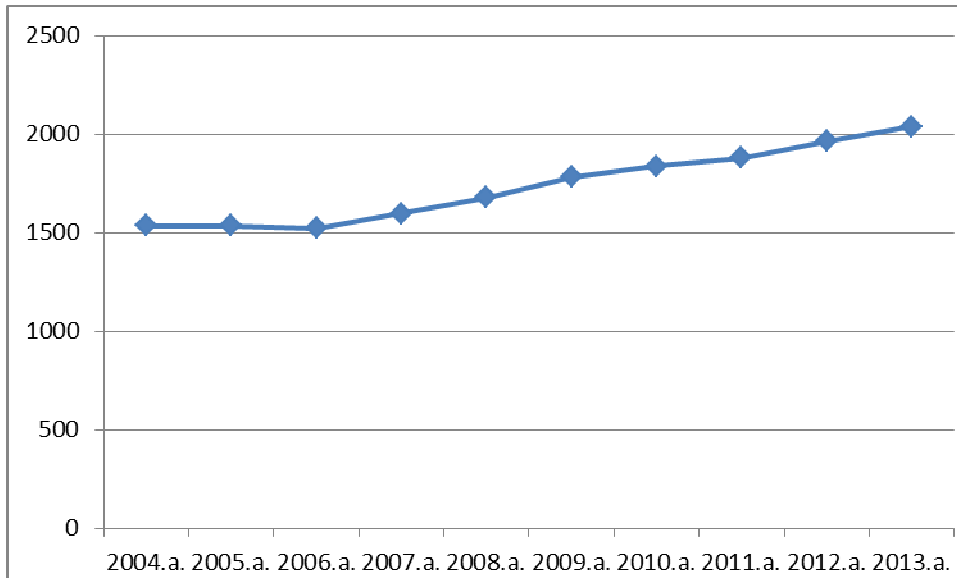
Alates 2012. a valis Terviseamet hügieenilised indikaatorid, mis näitavad kaudset mõju tervisele ning millele tuleb tähelepanu pöörata ning mille abil saab hinnata koolide, koolieelsete lasteasutuste, asenduskodu- ja lapsehoiuteenus osutamise kohtade ning laste hoolekandetasutuste ja noortelaagrite elu- ja õppekeskkonna seisundit.

Asutuste hindamise indikaatorid on:

- Isikliku hügieeni tagamise tingimused
- Nõuetele vastava joogiveega varustatus
- Joogiveest tingitud nakkuspuhangute arv
- Liikumise ja kehalise tegevuse tingimused
- Viibimine hoonetes, kus on niiskus ja hallitus
- Viibimine hoonetes, kus on piisav ventilatsioon
- Lahtistes veekogudes suplemine toimub seal, kus suplusvesi vastab nõuetele
- Viibimine hoonetes, kus on piisav tehisvalgustus

Terviseameti järelevalve all olevate asutuste arv suureneb pidevalt.

2013. aastal oli Terviseameti järelevalve all 2037 tegutsevat objekti, 2012. aastal oli 1964 tegutsevat objekti; 2011.aastal oli 1880 tegutsevat objekti; 2010. a -1838; 2009. a - 1783; 2008. a -1678 ; 2007. a -1597, 2006. a -1521, 2005. a -1535; 2004. a - 1535.

Joonis 1. Tegutsevate objektide arv.

Tihedat koostööd on tehtud kõigi omavalitsustega: õigusrikkumistest ja puudustest informeeriti koheselt märgukirjadega omavalitsusi, kes on üldjuhul reageerinud ja kõrvaldanud puudused õigel ajal. Näiteks Ida-Virumaa lasteaedadele tehtud märgukirjadest oli 60%-l avastatud puudused kõrvaldatud aasta lõpuks, Lääne-Virumaal isegi 90%-l. Suuremad investeeringud on kokku lepitud tegevuskava kohaselt täitmiseks pikema perioodi jooksul, näiteks valgustuse renoveerimine.

2013. aastal esitati 57 kaebust, neist põhjendatud olid 19. 2012. aastal esitati 62 kaebust, neist olid põhjendatud 22.

Koolieelsete lasteasutuste terviseohutuse seisund.

2013. aastal oli Terviseameti järelevalve all 725 koolieelset lasteasutust, 2012. aastal 709. Neist kontrolliti 656 ehk 90%. Kõik koolieelsed lasteasutused on koostanud riskianalüüsi, milles hindasid riskiallikaid, määrasid riskianalüüsi alusel riskitasemed ning koostasid tegevuskava riskide maandamiseks.

Aasta lõpus anti Parma indikaatorite alusel asutustele hinnang.

Indikaatorid	Osakaal asutuste üldarvust, %	
	2012. a	2013. a
Isikliku hügieeni tagamise tingimused tagatud	100	100
Nõuetele vastava joogiveega varustatud	99	100
Joogiveest tingitud nakkuspuhangute arv	0	0
Liikumise ja kehalise tegevuse tingimused on tagatud	100	100
Viibimine hoonetes, kus on niiskus ja hallitus	1,5	1,2
Viibimine hoonetes, kus on piisav ventilatsioon	86	89
Viibimine hoonetes, kus on piisav tehisvalgustus	Hinnangut ei ole antud	95

Tabel 1. Hinnatud koolieelsed lasteasutused.

Nagu on näha tabelis, siis keskkonna hügieeniline olukord on jäänud 2012. aasta tasemele või paranenud. Peamised probleemid on seotud ventilatsiooniga – oli 11 lasteasutust, kus puudus piisav ventilatsioon ja niiskusega – 1,2% lasteasutustes üle Eesti oli niiskus ja hallitus.

Järelevalve tulemuste alusel (hinnatud on vastavalt Vabariigi Valitsuse 06.10.2011 määruse nr 131 Tervisekaitseõuded koolieelse lasteasutuse maa-alale, hoonetele, ruumidele, sisustusele, sisekliimale ja korrashoiule“ ja sotsiaalministri 24.09.2010 määruse nr 61 “Tervisekaitseõuded koolieelses lasteasutuses tervise edendamisele ja päevakavale“):

- 95% lasteasutustest on omaette maa-ala, neist 100% on maa-ala valgustatud, 93% maa-ala on otstarbekalt haljastatud ja piiratud ning 93% korrashoiuks kasutatavatest tööriistadest, masinatest ja ohtlikest seadmetest on lastele kättesaamatus kohas.
- 98% lasteasutuste maa-aladest on heakorrastatud.
- 97% lasteasutustes oli mänguväljak (ud), neist 100% on nõuetekohane pindala.
- 96% lasteasutustest on kontrollinud mänguväljakute ja mänguväljakute vahendite ohutust.
- 70% mängu- ja võimlemisvahenditel on olemas tootja juhendid ning 7,5% on juhendid osaliselt, vanadel puuduvad.
- 94% lasteasutuste ruumides on piisavalt liikumisruumi last arendavateks ja muudeks vajalikeks tegevusteks. Kõik lasteasutuste riietusruumid on varustatud istmetega, riidekappidega ja/või nagidega laste üleriie ja vahetusriiete paigutamiseks.
- 93% lasteasutuses on võimalus kõigi laste märgade välisriiete ja -jalanõude kuivatamiseks.
- 97% tualettruumidest olid varustatud isikliku hügieeni tagamiseks vajalike vahenditega.
- 96% lastest on kasvule vastav tool ja koht laua taga.
- 100% lasteasutustes olid ruumid, sisustus, voodipesu ja käterätikud puhtad.

- 97% rühmaruumides olid aknad avatavad ja vajaduse korral võimaldasid tuulutamist. Pesemiseks kasutatava vee temperatuur oli 100% lasteasutustes nõuetekohane.
- 95% lasteasutuste päevakavas on arvestatud tervisekaitse nõudeid ja on ettenähtud lastele piisavalt tegevusi õues.

Koolide terviseohutuse seisund.

2013. aastal oli Terviseameti järelevalve all 593 kooli. Neist kontrollitud on 380 ehk 64%. Kontrollimiste üldarv on 407.

Aasta lõpus on antud indikaatorite alusel koolidele hinnang.

Indikaatorid	Osakaal asutuste üldarvust, %	
	2012. a	2013. a
Isikliku hügieeni tagamise tingimused tagatud	99	100
Nõuetele vastava joogiveega varustatud	97	97
Joogiveest tingitud nakkuspuhangute arv	0	0
Liikumise ja kehalise tegevuse tingimused on tagatud	97	97
Viibimine hoonetes, kus on niiskus ja hallitus	0,7	1,0
Viibimine hoonetes, kus on piisav ventilatsioon	82	85
Viibimine hoonetes, kus on piisav tehisvalgustus	94	94

Tabel 2. Hinnatud koolid.

Peamine probleem koolides on ventilatsiooni seisund: 15% koolidest ei ole ventilatsioon piisav. Ebapiisav ventilatsioon klassiruumides on seotud saasteainete akumulatsiooniga, ebameeldiva, umbse õhuga, nakkushaiguste ja häiritud õppetulemustega.

0,7% lastest üle Eesti viibivad koolides, kus on niiskus ja hallitus.

Tartumaa kolmes koolis viidi läbi sihtuuring „Ventilatsioonisüsteemi efektiivsuse hindamine“. Selgus, et ventilatsioonisüsteemid vajavad hooldamist ja seadistamist. Koolipidajatele koostati vastavasisuline kiri ning puudused kõrvaldati.

2013. a viidi läbi sihtuuring „Koolitee. Ranitsa (koolikoti) raskus. Kooli päevakava ja õppekorraldus“, esimene selline sihtuuring viidi läbi 2009. a.

Õpikeskkonna ebasoodsad tingimused koos ebaõige õpikoormusega suurendavad laste kooliväsimust ja põhjustavad tervisehäireid aastate jooksul.

Nooremas kooliastmes, kui lapse lülisammas on veel painduv, on väga tähtis vältida väära kehahoiu kujunemist ja lülisamba kõverdumise fikseerumist. Seepärast on väga oluline, et ranitsa raskus ei ületaks igapäevaselt lubatud kaalu.

Seega on mõisteta, et õpilastele on õppeasutustes vaja tagada tervist kaitsvad tingimused, s.o koolikeskkond peab vastama tänapäevastele nõuetele, mis on sätestatud sotsiaalministri 27.03.2001. a määruses nr 36 „Tervisekaitsenõuded kooli päevakava õppekorraldusele”.

Sihtuuringu eesmärk oli uurida sotsiaalministri 27.03.2001. a määruse nr 36 „Tervisekaitsenõuded kooli päevakava õppekorraldusele” täitmist ning saada ülevaade koolide õppekorraldusest, päevakavadest ja koolikoti raskusest ning koostada vastavad soovitused sihtrühmadele.

Sotsiaalteenuste terviseohutuse seisund.

2013. aastal oli Terviseameti järelevalve all 619 sotsiaalteenuseid pakkuvat asutust, 2012. a-571; 2011- 506 . Neist kontrolliti 398 ehk 64%, sh kontrolliti 89% hoolekandetasutustest.

Terviseameti järelevalve alla kuuluvad järgmised sotsiaalteenuseid osutavad kohad:

- Lapsehoiuteenus
- Asenduskoduteenus
- Hooldamine hoolekandetasutuses
- Erihoolekandeteenused neist igapäevaelu toetamise teenus, toetatud elamise teenus; kogukonnas elamise teenus; ööpäevaringne erihooldusteenus.

Kõige suuremaks mureks 2013. a oli jätkuvalt hooldamine hoolekandetasutustes.

Probleemiasetus on võrreldes eelmiste aastatega endine. Enamus täiskasvanute üldhooldekodudest paikneb kohandatud hoonetes ning seoses sellega ei ole kõikides tagatud ruumide täielik koosseis. Kuna vajadus on suurem, kui pakkumine, siis ei peeta kinni normpindadest inimese kohta ning on olukordi, kus toad on ülerahvastatud. Ka rahastamisega on probleemid: ruumid vajavad remondi, sisustus vahetamist, küllaldaselt ei ole arvestatud puuetega inimeste liikumisvõimalustega.